

Nyüzsgő gyűrű a főváros körül

Művelődés a legnépesebb megyében

Sajátos megye: székhelye a főváros, területe az északi országhatár hegyes-völgyes vidékétől a festői Dunakanyaron át a Nagy-Alföld szívéig nyúlik. Vannak *nagyipari gócpontjai* — így a szocialista város, Százhalombatta —, és van *tanyavilága*, ahol még petróleumlámpát gyűjtanak esténként. Lélekszáma csak a legutóbbi ötéves terv időszakában 50 ezerrel emelkedett, s ezáltal az ország legnépesebb megyéje lett: napjainkban már kerek 900 ezren lakják. Talán mondani sem kell, hogy az új beköltözők zöme egy meghatározott körön belül telepedik le, amelynek középpontja a bűvös mágnes: Budapest — hiszen Pest megye területének jó része agglomerációs övezet, mintegy nyüzsgő gyűrű a főváros körül. Így hát 180 ezer ember — az ott lakó keresőknek minden más megyénél nagyobb hányada — ingázik naponta lakó- és munkahelye között; utazásuk — az aránylag csekély távolság ellenére is — napi 2—4 órát vesz el szabad idejükből. S még egy jellegzetesség: *a hazánkban élő négy legnagyobb nemzetiség közül három* — a délszláv, a német és a szlovák — *tekintélyes számmal van képviselve a megyében*; néhány település lakóinak több mint 90 százaléka más ajkú.

E körülmények határozzák meg a megye közművelődéséért felelős szervek feladatait, gondjait is. Közülük csupán néhányról beszélgettünk a Pest megyei Tanács művelődésügyi osztályán a népművelési csoport munkatársaival.

Mit kínál a Dunakanyar?

A megye „ékszere”, legfőbb idegenforgalmi vonzóereje — *a Dunakanyar*, amely látogatóinak a természeti szépségek mellett ma már egyre több kulturális eleményt is kínál. A *Szentendrei Teátrum* az idén nyáron már ötödször fogadta közönségét különleges szabadtéri produkcióival — s január 1-től önálló megyei intézmény rangjára emelkedik. Ugyancsak e pompás városkában nyílt meg részlegesen a skanzen, vagyis az Országos Szabadtéri Néprajzi Múzeum; egyelőre egy szatmári tájegység jellegzetességeit mutatja be. Láthatják Szentendre vendégei Kovács Margit kerámiáinak teljes gyűjteményét, s a Ferenczy-múzeumban együtt a híres művészcsalád valamennyi tagjának alkotásait. Visegrád az országos színházi napoknak immár hagyományos színhelye; a legjobb amatőr együttesek e nyári találkozója évről évre szélesebb közönséget vonz, akárcsak a visegrádi zenei esték.

Ami a túlsó partot illeti: Verőcén a Gorka-kerámiák múzeuma kínál értékes látnivalót; a zebegényi képzőművészeti szabadiskolán évek óta „telt ház” van, hallgatói között egyre több a külföldi; a szobi napok a hazai és a határon túli, szlovákiai magyar művészeti együttesek rendszeres találkozására nyújtanak alkalmat; zenei életünk számottevő eseményének számít a vácrátóti botanikus kertben nyaranta megrendezett hangversenysorozat.

E művelődési lehetőségek természetesen a környékbeli lakosság számára is kínálkoznak, de a megye más részein annál több a gond. Közülük talán a legkevésbé megoldott a bejáró dolgozók művelődése.

A bejárók lakóhelyi művelődésének alapvető feltétele ugyanis a megfelelően felszerelt, korszerű művelődési otthon, de Pest megye éppen e téren állt sokáig a legrosszabbul: az 1968. évi, művelődésügyi miniszteri utasítás végrehajtásakor művelődési otthon jellegű intézményeinek több mint a felét — elhanyagoltságuk miatt — be sem sorolták.

Plusz egymillió forint

Ezért öröm most hallani, hogy az intézkedés serkentőleg hatott a fenntartókra, elsősorban a tanácsokra: feltárták a rejtett forrásokat, összefogták a helyi erőket, csaknem félszáz helyen valósították meg a közös fenntartást. Az alkalmassá már végképp nem tehető épületeket átadták más szervnek, például ifjúsági klub vagy MHSZ-klub céljára, aminek csekély átalakítással megfelelhettek. Így a megye jelenlegi 114 tanácsi művelődési intézménye közül már 80 felel meg a besorolás követelményeinek, a többi pedig 1975 végéig kapott haladékokat. A helyzet e kedvező alakulását az idén nagymértékben segítette a megye által központi keretből külön biztosított 2,2 millió forint, amelyből ötvennél több, főként az ipari jellegű településeken és az agglomerációs övezetben működő intézmény javíthatta meg lényegesen tartalmi munkáját. Ez kecsegtet azzal is, hogy idővel jobb lehetőségek nyílnak majd a bejárók otthoni művelődésére.

Különös gondot fordít a tanács a nem-

zetiségek kultúrájának, népi hagyományainak ápolására — s erre kiválóan alkalmas az amatőr művészeti mozgalom. Szinte minden nemzetiségi községben működik egy vagy több kórus, táncsoport, zenekar, illetve Repülj, páva-kör. Ezeknek tapasztalatcserejére adnak alkalmat, s ezáltal a mozgalom fejlődését segítik kétévenként a megyei, a közbeeső években pedig a járási szintű, kulturális segerszemlével egybekötött nemzetiségi találkozók, amikor is német, szerb és szlovák együttesek mutathatják be egymásnak tudásukat.

Még inkább segíti az anyanyelvi művelődést az olvasás; ezért nagy gondot fordítanak arra, hogy az érdekelt községek könyvtáraiban meglegyen az alapfokú könyvtárgy; az ezen felüli igényeket a megyei könyvtár elégíti ki mozgatható letéti anyaga és könyvtárközi kölcsönzés útján. Ez az akció a Nógrád megyei szlovák községek könyvtárait is kiterjed, a két megye közötti együttműködési megállapodás alapján. Más kérdés, hogy egyes — tájnyelvet, illetve sajátos keveréknyelvet használó — vidékeken az anyanyelvű irodalom olvasása nehézségekbe ütközik — ezen csak a nemzetiségi nyelv iskolai oktatása segíthet, de nem máról holnapra. Éppen e problémák felderítését szolgálja, s általában az anyanyelvi művelődés iránti igényeket tudakolja a megyei könyvtár által kezdeményezett kérdőíves felmérés, amely e tárgyban sok hasznos információt ígér az illetékeseknek.

Ami az általános könyvtárügyet illeti: a megyében egy lakosra még jóval kevesebb kötet jut, mint országosan. Éppen ezért a tanács már második éve az előre tervezettnél egymillió forinttal többet biztosít könyvbeszerezésre. E pénzből szintén elsősorban a munkáslakta települések és a nemzetiségi falvakban működő, továbbá a járási, városi és nagyközségi könyvtárak állományát fejlesztik.

G. Szabó László